

Novi Matajur

Leto VI - Štev. 20 (140)
UREDNIŠTVO in UPRAVA
Čedad - Via B. De Rubeis 20
Tel. (0432) 731190
Poštni predel Čedad štev. 92
Casella postale Cividale n. 92

ČEDAD, 15.-31. oktobra 1979
Autorizz. Tribun. di Trieste n. 450
Izdaja ZTT
Tiskarna R. Liberale - Čedad

Izhaja vsakih 15 dni
Posamezna številka 300 lir
NAROČNINA: Letna 5.000 lir
Za inozemstvo: 6.000 lir
Poštni tekoči račun za Italijo
Založništvo tržaškega tiska
Trst 11-5374

Odgovorni urednik: Izidor Predan
Redakcijski koordinator: Loretta Feletig
Quidicinale
Za SFRJ 120 ND - Žiro račun
50101-603-45361
» ADIT - DZS, 61000 Ljubljana,
Gradišče 10/II - Telefon 22-207

Sped. in abb. post. II gr./70
Poštnina plačana v gotovini
OGLASI: mm/st + IVA 14%
trgovski 100, legalni 200
finančno-upravni 150,
osmrtnice in zahvale 100,
mali oglasi 50 beseda

NA VABILO PREDSEDNIKA TITA

Predsednik Republike Sandro Pertini na štiridnevnu obisku v Jugoslaviji

Pertinijev obisk je še bolj utrdil prijateljske odnose med Italijo in Jugoslavijo in odpira še večje možnosti za vsestransko sodelovanje - Želje za izboljšanje položaja in razvoj manjšin - Skupno poročilo

Na povabilo predsednika Socialistične federativne republike Jugoslavije Josipa Broza Tita je bil predsednik Italije Sandro Pertini, ki ga je spremjal minister za zunanje zadeve Franco Maria Malfatti, v Jugoslaviji na uradnem prijateljskem obisku od 11. do 14. oktobra 1979. leta.

Pertiniju so v Jugoslaviji pripravili prisrčen sprejem. Na vseh potovanjih po Jugoslaviji so ga množice navdušeno pozdravljale. Ko je prišpel v Beograd, je bila prestolnica SFR Jugoslavije praznično okrašena z jugoslovanskimi in italijanskimi zastavami, z velikimi fotografijami obeh predsednikov in s transparenti, med katerimi so izstopali tisti z napisom «Tito in Pertini borca za mir in mednarodno sodelovanje».

Ves obisk in razgovori med Titom in Pertinijem ter italijansko in jugoslovansko delegacijo, na najvišjem nivoju, so se vršili v prisrčnem vzdružju in v osimskem duhu.

Iz skupnega poročila, ki je bilo objavljeno ob zaključku Pertinijevega obiska, beremo med drugim:

«Predsednik Socialistične federativne republike Jugoslavije Josip Broz Tito in predsednik Italije Sandro Pertini sta izčrpno izmenjala mišljena o aktualnih mednarodnih vprašanjih in o razvoju odnosov ter sodelovanju med državama.

Zvezni sekretar za zunanje zadeve Josip Vrhovec in minister za zunanje zadeve Franco Maria Malfatti sta proučila razvoj bilateralnih odnosov in sodelovanja ter aktualna vprašanja mednarodnih odnosov.

Na pogovorih predsednika SFRJ Josipa Broza Tita in predsednika republike Italije Sandra Pertinija je bil ob preučevanju mednarodnega položaja poudarjen prvenstveni pomen, ki ga državi dajeta razvoju procesa popuščanja, ki se mora s premagovanjem omejitev in preprek, zaradi katerih je proces nestabilen, razširiti globalno na vse dele sveta in vsa področja mednarodnih odnosov, ob enakopravnem odnosu vseh držav.

Na razgovorih so dali tudi veliko poudarka razvoju narodnostnih manjšin. V skupnem poročilu je rečeno:

«Med pogovori je bila posvečena posebna pozornost položaju slovenske narodne manjšine v Italiji in italijanske narodnosti skupnosti v Jugoslaviji, pri čemer je bil potren pomen njihove pozitivne vloge v krepitvi vezi med obema državama. Obe strani sta potrdili pripravljenost, da v duhu Osima v okviru ustavnih ureditev obeh držav, v sodelovanju s predstavniki manjšin, uresničujejo politiko in izvajata učinkovite ukrepe za izboljšanje njihovega položaja in razvoja, kar predstavlja pomemben prispevek k medsebojnemu sodelovanju, zblževanju in krepitvi vzajemnega zaupanja in prijateljstva med državama».

Beneški Slovenci smo zadowoljni z rezultati Pertinijevega obiska v Jugoslaviji.

Pričakujemo, da bodo prijstne italijanske oblasti obravnavale in reševale našo narodnostno vprašanje v duhu sprejetih sklepov in obveznosti.

Predsednik Pertini je povabil predsednika Tita, da uradno obišče Italijo. Povabilo je bilo z zadovoljstvom sprejeto.

Il significato politico del recente viaggio del Presidente della Repubblica Italiana, Sandro Pertini, alla vicina Jugoslavia e i suoi incontri con il Presidente Tito, è stato ampiamente raccolto da tutta la stampa. Non si sono incontrati infatti solamente due capi di stato, ma due «compagni», nel senso che l'uno e l'altro, pur senza conoscersi personalmente (come ha detto Pertini a Belgrado), hanno partecipato alla Lotta di Liberazione in prima persona e nel senso che l'uno e l'altro capo di stato hanno dato un lungo ed importante contributo, nel movimento operaio, ai propri Paesi ed all'Europa.

Bisogna aggiungere che con loro si sono incontrati, e non solo simbolicamente ma con la concretezza dei problemi e dei programmi, due popoli: spesso tragicamente contrapposti dalle vicende storiche (come nella disgraziata seconda guerra mondiale per opera del fascismo) essi hanno avuto momenti di grande comprensione.

Così fu nella guerra di liberazione contro il nazifascismo.

Oggi assistiamo ad una straordinaria fioritura di scambi economici, culturali e politici, che rappresentano un fatto unico in Europa e nel mondo, tenuto conto della diversità dei sistemi politici e della diversa collocazione internazionale.

Questi non sono stati messi in discussione in nessun momento della visita (come del resto in passato), mentre si va sviluppando una politica di consolidamento dei buoni rapporti fra i due paesi, anche attraverso il trattato di Osimo che dovrà dare i suoi benefici effetti soprattutto alle genti di confine.

La politica di pace, in Europa, si realizza anche con la conferma delle scelte di campo internazionale (l'Italia è nella NATO, la Jugoslavia è uno dei paesi non allineati), interpretate con spirito pacifico e di cooperazione.

Pertini, salutato con grande entusiasmo dai dirigenti e dai popoli jugoslavi, si è incontrato anche con i rappresentanti della comunità italiana di Istria e Fiume, ai quali ha assicurato il più ampio aiuto della madre patria, nell'ambito della legislazione dello stato jugoslavo che assicura loro i diritti fondamentali che spettano alle minoranze.

Pur nel rispetto delle prerogative costituzionali, riteniamo che la visita del nostro presidente, Sandro Pertini, uomo dell'antifascismo e della Resistenza, abbia contribuito all'avvicinamento ideale di Italia e Jugoslavia e, quindi, ad una soluzione giusta dei problemi tuttora aperti, quale per esempio — l'impegno della tutela globale degli sloveni in Italia.

V nedeljo 14. oktobra po-poldne je bila v Novi Gorici pomembna slovesnost za ves slovenski narod, a posebno za nas beneške Slovence. Na pobudo Kluba starih goriških študentov, so odkrili doprsni kip našemu pesniku in buditelju Ivanu Trinku.

Slovesnosti, ki se je vršila na Erjavčevem drevoredu, kjer je že postavljena cela vrsta kipov najbolj zaslужnih slovenskih mož, se je udeležilo veliko število Trinkovih oboževalcev, predstavnikov

kulturnih in političnih organizacij z obeh strani meje, iz Slovenije, Trsta in Gorice. Posebno je bila močno zastopana Beneška Slovenija od predstavnikov kulturnih društev, duhovnikov in mešane-ga pevskega zboru «Rečan». Kip Ivanu Trinku je mojstrsko napravil kipar Negovan Ne-mec.

Svečanost je otvoril Vladimir Grdinik, ki je v imenu Kluba starih goriških študentov prisrčno pozdravil vse prisotne. Paudaril je Trinkove vrline in dejal, da je prav, da ima tudi on svoje mesto v Novi Gorici med drugimi slovenskimi primorskimi velikanimi. Za njim je takoj nastopal naš mešani pevski zbor «Rečan» iz Les s Predanovo borbeno pesmijo «S strani Matatjura», ki jo je uglasbil Ubald Vrabec. Dijakinja Tatjana Uhan iz Barde, ki študira na slovenski šoli v Gorici, je recitirala dve Trinkovi pesmi. Sledilo je odkritje spomenika. Odkrila sta ga Trinkov pravnik Valentin Trinko in Izidor Predan, dolgoletni predsednik društva, ki nosi pesnikovo ime.

Ob odkritju je pevski zbor «Rečan» zapel pesem «Šli so», ki jo je priredil zborovodja Anton Qualizza. Sledil je slavnostni govor župnika Emila Cenčiča, gledališki igralec Stane Raztresen pa je čudovito recitiral odlomek iz Čedermacove pridge iz značega Bevkovega dela. Slovensost je zaključil zbor «Rečan» z vencem narodnih.

Župnik Emil Cenčič se je v svojem govoru dotaknil raz- (Nadaljevanje na 2. strani)

PERTINI
IN
JUGOSLAVIA

Svečanosti odkritja spomenika Ivanu Trinku se je udeležilo v Novi Gorici veliko število ljudi

NA POBUDO KLUBA STARIH GORIŠKIH ŠTUDENTOV Odkrit spomenik našemu pesniku in buditelju Ivanu Trinku

Na svečanosti velika udeležba beneških Slovencev
Gовор g. Cenčiča - Odprta Trinkova razstava

telju Ivanu Trinku.

Slovesnosti, ki se je vršila

na Erjavčevem drevoredu,

kjer je že postavljena cela

vrsta kipov najbolj zaslžnih

slovenskih mož, se je udeležilo

veliko število Trinkovih

oboževalcev, predstavnikov

kulturnih in političnih organizacij z obeh strani meje, iz Slovenije, Trsta in Gorice. Posebno je bila močno zastopana Beneška Slovenija od predstavnikov kulturnih društev, duhovnikov in mešane-ga pevskega zboru «Rečan». Kip Ivanu Trinku je mojstrsko napravil kipar Negovan Ne-mec.

Svečanost je otvoril Vladimir Grdinik, ki je v imenu Kluba starih goriških študentov prisrčno pozdravil vse prisotne. Paudaril je Trinkove vrline in dejal, da je prav, da ima tudi on svoje mesto v Novi Gorici med drugimi slovenskimi primorskimi velikanimi. Za njim je takoj nastophil naš mešani pevski zbor «Rečan» iz Les s Predanovo borbeno pesmijo «S strani Matatjura», ki jo je uglasbil Ubald Vrabec. Dijakinja Tatjana Uhan iz Barde, ki študira na slovenski šoli v Gorici, je recitirala dve Trinkovi pesmi. Sledilo je odkritje spomenika. Odkrila sta ga Trinkov pravnik Valentin Trinko in Izidor Predan, dolgoletni predsednik društva, ki nosi pesnikovo ime.

Ob odkritju je pevski zbor «Rečan» zapel pesem «Šli so», ki jo je priredil zborovodja Anton Qualizza. Sledil je slavnostni govor župnika Emila Cenčiča, gledališki igralec Stane Raztresen pa je čudovito recitiral odlomek iz Čedermacove pridge iz značega Bevkovega dela. Slovensost je zaključil zbor «Rečan» z vencem narodnih.

Župnik Emil Cenčič se je v svojem govoru dotaknil raz- (Nadaljevanje na 2. strani)

Novi Matajur

ODKRIT SPOMENIK ...

(Nadaljevanje s 1. strani)

nih trenutkov Trinkovega življenja, njegovih del, njegovih posegov na kulturnem in političnem področju. Vsetransko je pomagal svojemu ljudstvu; ko so iz njega hoteli napraviti tujega duhovnika in umetnika, se je odločil, da ostane s svojim slovenskim beneškim ljudstvom in ga tudi vzgajal v narodnem duhu.

Bil je prepričan, da so beneški Slovenci prav toliko vredni lastne kulture, da nič ne zaostajajo za drugimi. Svetu je prikazal svoje ljudstvo in njegovo duhovno bogastvo s spisi v raznih revijah. Simon Gregorčič ga je v temu delu še vzpodbudil. Trinkove poezije so izšle v samostojni knjigi v Gorici leta 1897. Na slovanski svet je opozarjal tudi z italijanskimi spisi.

Svoj govor je župnik Emil Cencic zaključil takole: Njegov glas, ki je budit brate, je utihnil, njegovo sonce je zalo, nad njegovim grobom pa se dviga plamenica. Prižigmo ob tej plamenici tudi mi svoje bakle in nadaljujmo njegovo delo, da zasveti tudi nam Benečanom dan resnične svobode, ko bomo uradno priznani kot manjšina in bomo imeli svoje sole, v katerih se bo mladina vzgajala v pravem narodnem duhu. Vam, bratje, ki živite v matični domovini, pa naj bo ta spomenik opomin, da se boste zanimali za nas, da ne boste prihajali v Benečijo kot v muzejsko deželo, ampak z zavestjo, da živijo tam vaši bratje, ki želijo kot Trinko pokazati svetu svoje kulturno bogastvo in postati enakopravni drugim narodom in manjšinam».

Dva dni pred svečanostjo, v petek 12. oktobra, pa je bila v gradu Kromberk odprta razstava o msgr. Ivanu Trinku, ki jo je pripravil goriški muzej. Ta pobuda nazorno in zelo poučno osvetljuje Trinkovo osebnost, ki je bil gotovo velik narodni buditelj in soustvarjalec življenja beneških Slovencev več desetletij. Poleg svojega osnovnega duhovniškega poklica pa se je udejstvoval še kot vzgojitelj, znanstvenik, pisatelj, prevajalec, slikar in glasbenik. Na razstavi v avli kromberškega gradu so bili na ogled Trinkovi osebni dokumenti, rokopisi, risbe, korespondenca, dve glasbeni stvaritvi, izvirna znastvena in leposlovna dela in fotografije v zvezi z njegovim življenjem.

Več razstavnih vitrin je bilo posvečenih literaturi, ki je nastala ob preučevanju Trinkove osebnosti. Tam smo najšli med drugim dve diplomske deli in vse Trinkove kolektorje, ki jih je dolga leta urejal prof. Rado Bednarik. Razstava je bila odprta do 28. t.m.

ZDRAVI OBRAZ

*So spodletele vse nakane,
da bi uničili naš rod,
nam je svet dal velikane,
ki nas branijo povsod.
Vsi viharji in močne strele,
ki so padale po nas,
od trdih skal so odletele,
zdrav ostal je naš obraz!
Samo šibki so dol padli,
tujuči lizali noge,
naš čast zaman so kradli
zlomi zlodej jim roge!*

I.P.

Pravnik pesnika, Valentin Trinko, pri odkritju doprsnega kipa svojemu stricu

LA STATUA DI IVAN TRINKO A NOVA GORICA

In una via centrale della moderna città di Nova Gorica è stato scoperto domenica, 14 ottobre, un busto del sacerdote Ivan Trinko, poeta, scrittore, ed animatore della Benecia, nato e morto a Tercimonte (Savogna).

Alla cerimonia sono intervenuti rappresentanti di varie istituzioni, enti ed associazioni della città e della Slovenia, delle comunità slovene di Gorizia e Trieste ed infine una folta rappresentanza dei conterranei di Ivan Trinko, cioè degli sloveni della comunità dell'udinese, fra cui insegnanti, sacerdoti, amministratori, operatori culturali, giovani.

Dopo i discorsi celebrativi, fra cui fa spicco la ricca biografia presentata al pubblico nel discorso del dott. don Emilio Cencig, vi è stata la recita di una allieva della scuola slovena di Gorizia, Tatiana Uhan di Lusevera, quella di un attore del Teatro stabile sloveno di Trieste, Stane Raztresen, ed infine la presentazione di alcuni canzoni del coro «Rečan» di Liessa.

Seja Zvez beneških žen

V ponedeljek 24. septembra so se zbrale na sedežu Kulturnega društva »Ivan Trinko« v Čedadu članice Zvezze beneških žen.

Zveza beneških žen, čeprav aktivno dela že več kot dve leti, se ni še ustavnila z legalnim aktom pri notarju in sprejela statuta, ki je bil pripravljen že od začetka delovanja.

O tem so diskutirale naše žene na zadnji seji, a govorile so tudi o programu za drugo leto.

Program bo useboval preditev 8. marca, ki je postala že tradicionalna, predavanje o ženskih problemih, ki bodo začela že konec letosnjega oktobra.

V programu so tudi izleti, spoznavanja in srečanja z drugimi ženskimi organizacijami in druge akcije.

Določile so, da bo grb (štema) zvezze beneških žen napravila hčerka članice direktiva.

• NOVI MATAJUR •

Ob 20 - Letnici smrti Antona Cuffola Bevkovega kaplana Martina Ćedermaca

Zavedni beneški Slovenci so se v soboto 13. oktobra popoldne s kratko in skromno, a za to nič manj pomembno svečanostjo spomnili 20. obletnice smrti Antona Cuffola, zavednega in borbenega beneškega duhovnika, ki je protagonist znanega Bevkovega romana Kaplan Martin Ćedermac. Svečanost je bila v župnijski cerkvi v Lazeh, kjer je pokojnik opravil duhovniško službo 40 let.

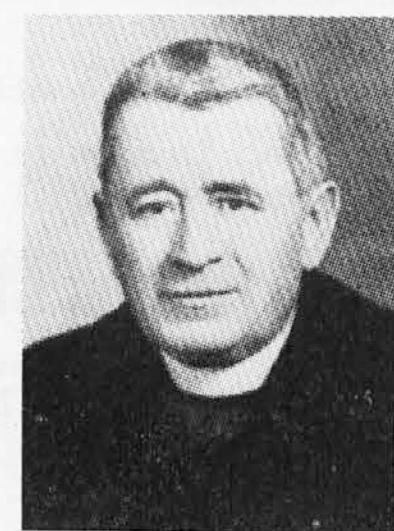
Don Cuffolo ni zaslužil same Bevkove pozornosti, zradi bojevitosti za narodne pravice beneških Slovencev v najhujših časih preganja s strani fašizma, ampak je bil deležen spoštovanja vseh zavednih beneških Slovencev, kjer jim je bil svetla luč — kot Ivan Trinko — tudi v težkih povojskih razmerah. V lepi farni cerkvi, v kateri je nad 40 let bodril ljudi naj vzdržijo, naj ohranijo svoj jezik in kulturo, je daroval mašo zadušnico Monsignor Valentino Birtič in z njim so somaševali številni beneški duhovniki.

O liku pokojnika sta govorila gospod Ćedermac, župnik v Prapotnem in pokrajinski svetovalec Beppo Chia budini, ki sta Cuffola oba dobro poznala. Ćedermac je pozval prisotne, naj hodijo po poti, ki jo je začrtal rajni Cuffolo in poudaril, da biti Slovenec ne pomeni, biti proti Italiji. Chiabudini pa je podal življenjepis pokojnika in med drugim povedal, da je bilo Cuffolovo srečanje z Ivanom Trinkom v videm-

skem semenišču zelo pomembnozanjegovo kulturno, socialno in človeško oblikovanje. Ko je govoril o njegovem zadržanju za časa narodnoosvobodilne borbe, je dejal, da je bil vedno na razpolago ljudstvu in ko so hoteli kozaki požgati vas, jim je ponudil svoje življenje, da bi rešil faro in ljudi.

Njegov odločen nastop je preprečil katastrofo. Naj omenimo, da je pokojni Cuffolo pisal za časa narodnoosvobodilne borbe svoj dnevnik o dogodkih v Benečiji in da je danes ta dnevnik dragocen dokument v rokah zgodovinarjev in bo pričal bodočim rodovom o borbi beneškega ljudstva za svojo osvoboditev in narodnostni obstoj. Poseben ton komemoracije je dal domači cerkveni pevski zbor, s starimi nabožnimi slovenskimi pe-

smimi. Po končanem cerkvenem obredu in po govorih so prisotni počastili spomin slavnega pokojnika na njegovem grobu. Med nami bo vedno živel njegov borbeni duh in njegov spomin.

Rajnik Anton Cuffolo

Cerkveni pevski zbor iz Laz (leta 1953)

RADIO TRST ZA BENEČIJO, REZIJO IN KANALSKO DOLINO

Oddaje za Benečijo

NEDIŠKI ZVON, oddaja o Benečiji. Vsako nedeljo ob 10.30. Pripravlja Riccardo Ruttar. PCD MATAJURJAN, posebnosti in omika Nadiških dolin. Vsako sredo ob 12.00. Pripravlja skupina »DOM«.

OKUO OGNJIŠČA - PRED STUDENCAN, snopič prafc in muzike naših judi. Vsaka tretja nedelja v mesecu ob 14.05. Ponovitev naslednj dan ob 12.00. Pripravlja Luciano Chiabudini.

Oddaje za Rezijo

NAS ANU ZUTRÄ — Danes in jutri, oddaja o Reziji. V soboto ob 12.00 vsakih 14 dni. Pripravlja Sergio Di Lenardo.

Oddaje za Kanalsko dolino

BOM NAREDU ST'ZDICE ČIER SO VČAS' B'LE, glasnik Kanalske doline v soboto ob 12.00 vsakih 14 dni. Pripravlja Mario Garup. Oddaje snemajo v videjskem studiu RAI. Za realizacijo skrbi Nadja Rojac.

Radio Trst A oddaja na srednjem valu (Onde Medie) in na ultrakratkih valovih s frekvenčno modulacijo (Modulazione di Frequenza).

Srednji val: 305,9 m ali 981 KZ.

Frekvenčna modulacija: od 96,1 MH_z do 103,9 MH_z

Frekvenčna modulacija: od 96,1 MH_z do 103,9 MH_z

Glavne frekvence:

VZHODNA BENECIJA 96,1 MH_z

GORICA 98,3 MH_z

REZIJA IN KANALSKA DOLINA 100,7 MH_z

VIDEM 101,9 MH_z

TRST 103,9 MH_z

Prosvetno društvo «Slovenec» iz Ricmanj na izletu u Gonarsu in v Benečiji

V nedeljo 7. oktobra je prosvetno društvo «Slovenec» iz Ricmanj priredilo izlet v Gonars in Beneško Slovenijo. Izletnikov, kateri je vodil predsednik društva, Miran Kuret, je bil.

V Gonarsu so položili venec pred spomenik slovenskim žrtvam iz druge svetovne vojne, pevci društva pa so zapeli žalostinko «Gozdič je že zelen».

Izletniki so imeli kosilo v restavraciji «Belvedere» pri Čedadu, kjer jih je pozdravil direktor našega lista Izidor Predan in jim na kratko orisal sedanj položaj beneških Slovencev.

Lepo jesensko vreme, ki jih je spremiljalo na vsem potovanju, jih je po kosilu vabilo tudi na Trčmun in Matajur. Tudi na grob Ivana Trinka v Trčmumu so položili venec in zapeli žalostinko. Zvečer so se naši rojaki iz Ricmanj veseli vrčali proti Trstu in sklenili, da ne bodo obiskali tudi prihodnje leto.

Lavo Čermel - 90 letnik

Ugledni tržaški Slovenec, narodni in protifašistični borec, znanstvenik in pisatelj profesor Lavo Čermelj je dne 10. t.m. praznoval v Ljubljani 90. letnico. Profesor Čermelj je študiral v Pragi in na Dunaju, kjer je doktoriral iz fizike. Že takoj po prvi svetovni vojni se je posvetil poslanstvu narodnega, ljudskega-prosvetnega in publicističnega dela na Primorskem. Pred grožnjo aretacije se je moral umakniti v Ljubljano, kjer je desetletja vodil narodno obrambno dejavnost. V 30-tih letih je pripravil vrsto znanstvenih razprav in publikacij v obrambo obstoja slovenske narodnosti skupnosti na Primorskem, ki so še danes temeljnega pomena. Posebno fašistično sodišče ga je leta 1941 obsodilo na smrt. Kazen so mu pozneje spremenili v dosmrtno ječo. Po drugi svetovni vojni je bil izvedenec na pariški mirovni konferenci.

Številnim izrazom simpatij in voščil, ki jih je jubilant prejel, se pridružuje tudi Novi Matajur s svojimi bralec.

Majka

KRATKE NOVICE NOTIZIE IN BREVE

Predsednik Pertini povabil Tita v Italijo

Po uspešnem obisku, ki ga je opravil Pertini v Jugoslaviji, je naš predsednik republike povabil predsednika Jugoslavije Tita na uraden obisk v Italijo. Predsednik Tito je z zadovoljstvom sprejel povabilo, toda datum obiska ni bil še določen, predvidevajo pa, da bo Tito obiskal Italijo spomladti prihodnjega leta.

II Presidente cinese in Evropi

Il presidente cinese Ha Kuo Feng visita quattro paesi dell'Europa occidentale, fra cui l'Italia. È la prima volta che un capo di Stato cinese abbia preso questa iniziativa tendente a sviluppare la collaborazione economica fra la Comunità Europea e la Repubblica popolare cinese.

Veliki stroški za papežev obisk v Ameriki

Bogata Amerika napravi vse na veliko, posebno pa če se gre za papežev obisk, do katerega ne pride enkrat ob usaki papeževi smarti, «una volta ogni morte di papa», kot pravi italijanski pregovor, ampak še bolj poredko.

Papežev obisk bo stal nekatere občinske uprave ameriških mest približno 5 milijard lir. Tako je izjavil profesor Walter, ki je kordiniral vodil obisk Janeza Pavla II. v Ameriki.

Profesor Walter je tudi povedal, da je za obisk dala največ denarja občina iz New Yorka, ki je ob tej priložnosti najela nekaj tisoč privatnih policistov. Ni znano, koliko je za papežev obisk plačala ameriška vlada in prav tako ni znano, koliko je odštel Vatikan.

Superglobe (supermulte) Vozniki so plačali že nad 25 milijard lir

Nedisciplinirani italijanski avtomobilisti so v dveh letih, od kar so uvedli takojmenovane superglobe (supermulte), plačali približno 25 milijard lir. Od meseca septembra 1977 je cestna policija ustavila nad 90.000 voznikov, ki niso spoštovali hitrostnih omejitev (limiti di velocità).

Poprečeno so agenti cestne policije vsakemu od njih zasolili od 300.000 do 350.000 lir globe. V zadnjem trimesecu leta 1977 so agenti «šrafali» približno 15.000 nediscipliniranih voznikov, lanskoto leto 41.000, letos pa v prvem šestmesečju 23.000.

ROMA

Commissione speciale

La commissione speciale per la tutela della minoranza slovena si riunirà nuovamente a Roma il prossimo novembre. Essa dovrà prendere in esame i due documenti, quello della maggioranza e quello dei rappresentanti sloveni, per tentare di comporre una posizione unitaria.

Al momento attuale questa operazione appare estremamente difficile, dato le divergenze di metodo e di sostanza fra le due parti.

Tragedija v Spilimbergu zaradi eksplozije smodnišnice — Skoraj da ni prišlo do katastrofe

Pet mrtvih in dvajset ranjenih je žalostni obračun tragedije, do katere je prišlo v petek zvečer v fabriki raztreliva bratov Rovina, v kraju Tauriano blizu Spilimberga.

Tokrat pa ni Castro govoril v svojstvu poglavara kubanske države ampak kot predsednik koordinacijskega odbora neuvrščenih držav.

V svojem govoru je napadel ameriški militarizem na Karibskem morju in se zavzel za pravičnejšo politiko do nerazvithih držav.

Za časa njegovega prihoda in bivanja v New Yorku so ameriške oblasti pripravile izredne varnostne ukrepe. Castro je reklo, da to ni bilo potrebno.

Od ostalih štirih mrtvih, so trije vojaki: Cap. Francesco Cammarata, 36 let, oče dveh otrok, Maresciallo Maggi. Giuseppe De Peru, 48 let, oče štirih otrok in serg. Maggi. Francesco Moretti, 29 let, oče dveh otrok. Zadnja žrtev strašne nesreče je Francesco Bognor, delavec, star 26 let.

Se do hujše katastrofe bi bilo lahko prišlo, če bi bila nastala eksplozija samo četrt ure prej ko so bili delavci šele v tovarni.

Oblasti bi morale prepovedati izdelavo in skladanja raztreliva blizu mest in stanovanj, kompetentni organi pa bi morali imeti večjo kontrolo nad takimi nevarnimi fabrikami.

Lina Volonghi in Ferruccio De Ceresa v Čedadu

V petek 12. oktobra zvečer sta pripravila v teatru «Ristori» v Čedadu svojstven spektakel znana gledališka igralka Lina Volonghi in Ferruccio De Ceresa.

Nastopila sta s «Starim svetom» Alekseja Arbužova. Igrala sta izvrstno in škoda, da ni bil njuni trud poplačan z večjo udeležbo. Čudno, da Čedad, ki je dal rojstvo znameniti igralki, Adelaidi Ristori, nima večjega posluha za gledališče.

Slovenskemu teatru v Trstu dali kontribut za 91 milijonov lir

Minister za turizem in prireditve senator Bernardo D'Arezzo je pred kratkim nakazal nad 6 milijard lir za italijanska stalna gledališča, za gledališke zadruge, zasebne in eksperimentalne skupine ter za gledališča za otroke. Ta denar je šel iz zato namenjene fonda, ki znaša 12 milijard lir. Z novim zakonom pa bodo ta fond zvišali na 19 milijard lir.

Slovenskemu gledališču v Trstu je bilo nakazanih 91 milijonov lir, a vsega skupaj bo prejela ta naša

pomembna ustanova 145 milijonov lir. Podobno vsto denarja je slovensko gledališče prejelo tudi lansko leto.

Fidel Castro je govoril na generalni skupščini OZN

V petek 12. oktobra je poglavari Kube, Fidel Castro, govoril na zasedanju generalne skupščine Organizacije združenih narodov. Na ameriških tleh ga ni bilo 19 let, odkar je pokonji Hruščev tolkel s čevljem po mizi.

Tokrat pa ni Castro govoril v svojstvu poglavara kubanske države ampak kot predsednik koordinacijskega odbora neuvrščenih držav.

V svojem govoru je napadel ameriški militarizem na Karibskem morju in se zavzel za pravičnejšo politiko do nerazvithih držav.

Za časa njegovega prihoda in bivanja v New Yorku so ameriške oblasti pripravile izredne varnostne ukrepe. Castro je reklo, da to ni bilo potrebno.

Obisk pedagogov iz Maribora

V soboto 6. oktobra je prišlo z dvema avtobusmi na obisk v Benečijo približno 80 članov Pedagoškega društva iz Maribora. Vodil jih je predsednik prof. Janez Arsenjuk.

V Čedadu so si ogledali obnovljene prostore Kulturnega društva «Ivan Trinko» in uredništvo Novega Matajurja.

Na sedežu društva «Ivan Trinko» jih je sprejel in pozdravil podpredsednik Paskal Gujon, župnik v Matajurju, na uredništvu Novega Matajurja pa odgovorni urednik Izidor Prešman.

Gospod Gujon jim je na kratko orisal sedanji položaj beneških Slovencev ter njihovo zgodovino. Nato so se izletniki odpeljali na Trčmun, v spremstvu gospoda Gujona, kjer so obiskali grob beneškega buditelja, pesnika Ivana Trinka.

Tudi ta obisk utruje že dobre vezi med Slovenci Maribora in Beneškimi Slovenci.

Gregorčičeva proslava v Kobaridu

V soboto zvečer je bila v kulturnem domu v Kobaridu proslava ob 135. letnici rojstva slovenskega pesnika, Simona Gregorčiča, «Goriškega slavčka», priatelja našega pasnika Ivana Trinka.

Naključje je hotelo, da je Klub starih goriških študentov odprt dopsni kip Ivanu Trinku v Novi Gorici na aleji velikih slovenskih mož naslednji dan, ki je prav dan rojstva Simona Gregorčiča (15. oktobra).

Pri Gregorčičevi poslavi je imela glavno besedo mladina, za katero je bil pripravljen poseben kviz prof. Tomaž Pavšič iz Idrije.

Debenje pod Sv. Štobrankom

UDINE

L'acqua in Provincia

Il problema dell'approvvigionamento idrico nelle Valli del Natisone non può considerarsi tuttora risolto. Anche dopo il periodo estivo, che ha imposto notevoli sacrifici e disagi alle popolazioni, i paesi lamentano la mancanza d'acqua.

Particolaramente seria la situazione in alcune frazioni, dove la scarsità di acqua potabile ha avuto riflessi negativi anche per le prospettive turistiche. L'argomento è stato sollevato in provincia dal consigliere Petricig, il quale ha lamentato che la giunta non abbia mai risposto ad una sua interrogazione, dimostrando così a suo avviso scarsa informazione ed impegno.

L'assessore Lenna, che presiedeva il consiglio, ha detto che la costituzione del nuovo acquedotto risolverà tutti i problemi.

Quel che è certo invece, è che se i lavori non saranno decisamente accelerati i disagi si protrarranno ancora a lungo, soprattutto nelle frazioni montane.

Più in generale la provincia appare ancora restia ad affrontare il dibattito sul trattato di Osimo e sulle questioni della cultura friulana, slovena e tedesca. Prossimamente sarà comunque impegnata a dibattere sulla ricostruzione.

CIVIDALE

Le associazioni culturali ad una conferenza del distretto scolastico

Il distretto scolastico di Cividale attuerà una conferenza delle associazioni culturali esistenti nel suo territorio. La decisione è stata presa recentemente dalla presidenza del distretto su indicazione della commissione cultura e sport.

Anche il prof. Petricig ha recentemente sollecitato gli organi distrettuali a questa iniziativa con una lettera in cui si dichiarava convinto che la conferenza potrà porre le premesse per una concreta collaborazione fra cultura e scuola e favorire il dialogo di questa con la società.

Sarà ora chiesto ai comuni di indicare le associazioni esistenti, per passare ad una riunione dei loro responsabili con gli organi distrettuali, formulare un programma, decidere le relazioni di base, ecc.

Si tratta di una iniziativa che non esitiamo a definire «pilota» nel quadro degli organi distrettuali i quali attualmente sono sottoposti ad un pressante vaglio critico.

Si rivelano valide a Cividale, invece, proprio quelle scelte unitarie che stanno alla base di una proficua collaborazione in campo amministrativo e scolastico.

S. PIETRO AL NATISONE

IL PCI PROPONE: LAVORARE PER L'UNITÀ'

Il comitato direttivo della sezione del PCI di S. Pietro al Natisone ha discusso martedì scorso i temi della propria iniziativa politica.

La relazione introduttiva, svolta dal consigliere provinciale Petricig, del comitato direttivo della Federazione di Udine, ha toccato i seguenti punti di carattere generale: la situazione del Friuli rispetto alla ricostruzione, all'economia ed al piano di sviluppo; estensione degli effetti del trattato di Osimo al territorio della provincia di Udine; programmazione della commissione slovena del PCI.

Quindi si è soffermata sui punti di interesse più locale, quali: lo sviluppo dell'occupazione nella zona, la situazione dei servizi sociali e le iniziative per la formazione di liste unitarie alle elezioni amministrative del 1980.

Su tutti i punti si è sviluppata una vivace discussione, nel corso della quale sono intervenuti tutti i presenti. Dei risultati dei lavori del comitato direttivo sarà redatta una serie di comunicati.

Critico e soprattutto preoccupato il giudizio del PCI sulla situazione elettorale nel Comune di Drenchia, dove le forze politiche di sinistra non sono riuscite a formare una lista unitaria di alternativa alla DC.

Alcune conclusioni sono state tratte da Elvio Ruffino, della segreteria della Federazione, il quale ha confermato l'importanza che il PCI attribuisce ai problemi del comprensorio delle Prealpi Giulie, sottoposte a pressioni disgregatrici e a processi di abbandono economico.

Ne delaj zmede med nami, so že drugi se trudili, a potem so nad glavami svoje roge polomili!

I.P.

Beneški Slovenci!

«NOVI MATAJUR» je časopis, ki brani vaše interese, je vaš list.

NAROČITE SE!

**Naročnina stane malo:
5000 lir za Italijo in 6000 za inozemstvo.**

KAKO SE NAROČITE?

To je zelo lahko in enostavno!

Pošljite vaš naslov na redakcijo:

**NOVI MATAJUR - ČEDAD-CIVIDALE, poštni predal 92 ali stretta
B. De Rubeis, 20 (tekoči račun 11-649).**

**Pohitite! Več naročnikov bo, boljši
in močnejši bo vaš časopis v borbi za naše pravice!**

Tudi hlapec Tinec bere Novi Matajur

SLOVENI DELLA BENECIJA!

Il "Novi Matajur," è il giornale che difende i vostri interessi, è il vostro giornale.

Abbonatevi!

**L'abbonamento costa poco: 5000 lire per l'Italia e 6000 per l'estero.
Come abbonarsi? Ciò è molto facile! Mandate il vostro indirizzo
alla redazione:**

**Novi Matajur - Cividale Casella Postale 92, oppure: stretta B.
De Rubeis, 20 (c. c. postale n. 11 - 649).**

**Affrettatevi! Più abbonati avremo, migliore e più forte sarà il
vostro giornale nella lotta per i nostri diritti!**

ROMEO BRIZ IZLET NA KRN

Žalostna zgodba o mojem očetu

Ko so slovenski planinci odprli novo stezo na vrh Krna, 26. avgusta letos, smo se udeležili svečanosti, lepega prijateljskega praznika tu di člani Beneškega planinskega društva. Vodil nas je naš predsednik Joško Kukovac, in z njim smo prišli do vrha Krna. Nas ni bilo dosti, a bili smo dobrí, med njimi emigranti in bivši emigranti, ki živimo daleč od naših dolin, od naših rojstnih domov, od Benečije.

Skoraj vsako leto se moja družina povzpne na tisto goru, ki jo je tako ljubil moj oče in zato imamo poseben razlog. Dogodek, ki ga ne smemo pozabiti in ki bi moral ostati v zgodovini. To leto smo šli gor jaz, moja žena Mirella in sin Giordano, ki živimo v Butriju.

Moj pokojni oče se je boril v prvi svetovni vojni 40 dni na vrhu Krna.

Ko je bil ranjen, so ga odnesli v Drežnico, v začasno vojaško bolnico.

Potem je bil ujet od avstrijske vojske. Vrnil se je domov za nekaj mesecev po končani vojni, v svojo rojstno vas, v Kraj pri Dreki.

Nadaljeval je z obdelovanjem zemlje. Kadar smo bili mi sinovi šele zelo mladi, smo hodili za njim delat na Kolovrat in on nam je vedno pripovedoval o Krnu. S protestom nam je kazal, kam je hodil po vodo in jo nosil na vrh. Prav tako nam je kazal, v kraj, v katerem je bil ranjen.

Vedno nam je govoril o tem hribu, ki ga ni mogel nikoli pozabiti. Povsod, kjer se je srečal s svojimi prijatelji, je stalno govoril o «svomem hribu» in večkrat poudaril, da se bo še enkrat povzpel do vrha, preden bo umrl.

Leta so šle naprej, dokler

ni prišel dan, ko sta se odločila s svakom, Janezom Praprotnikom iz Trinka, da gresta na Krn.

Nekoga lepega, jasnega jutra, meseca avgusta 1937, sta pripravila vsak svoj alpinski ruksak, s kruhom, sirom in domačo salamo. Seveda nista pozabila niti na flaško dobrega vina in sta odpotovala.

Jaz sem imel tačas komaj 14 let. Želel in vztrajal sem, da bi šel z njima, a stric Janez mi je rekel, da je pot prebolga in naporna, da jo ne bom zmogel. Obljubila pa sta mi, da mi bosta prisla planinke.

Očeta in strica je pot najprej peljala v Tolmin, kjer ju je čakal drugi svak, Krajnik, da bi šli skupaj naprej in prenočili na Pologu, a to, na žalost, se ni zgodilo. Njih želja se ni uresničila. Kadar so prispleli do kasarn 9. Regimonta alpincev iz Tolminja, so jih aretirali. Aretirali jih je maresciallo, ki je nosil vzdevek «Maresciallo dei Colombi». Mojemu očetu ni uspelo omehčati srca temu «Maresciallu», ko mu je pripovedoval, da sta se skupaj vojskovala na Zmrzlem hribu, ob vznožju hriba Vodil. Pridni «Maresciallo» jih je izročil fašistom kot dva slovenska vohuna in so jih zaprli v tolminski zapor. Sliši so mimo štiri dnevi in jaz

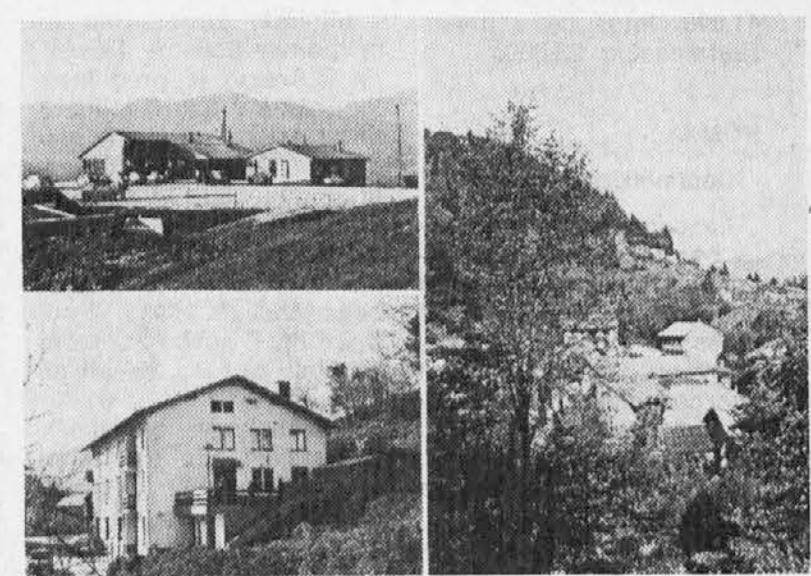
sem doma čakal, kdaj mi prisenejo planinke. Petega dne popoldne sta se vrnila domov, tiho tiho. Z nobenim nista govorila, samo mojo mater sta vprašala, če ima kaj za podzob. Mati je iz njih obrazov razumela, da nekaj ni v redu. Želela je vedeti, kaj se jima je zgodilo, ona dva pa sta se sramovala tege, kar sta doživelva. Sramovala sta se, da v Italiji komandira fašizem.

Tudi potem, kot prej, kadar smo delali na Kolovratu, je imel moj oče vedno uprte oči proti Krnu. Ni sovražil tega hriba. Nasprotno, ljubil ga je, do svoje smarti, toda v srcu ga je bolo, da mu ne pustijo več stopiti na njegov vrh. Njegovo željo izpolnjujemo njegovi sinovi, vnuki in sorodniki.

Nekaj mesecev po njegovi smrti, ko smo urejali njegovo grobišče na pokopališču pri Devici Mariji na Krasu, se je njegov sorodnik povzpel do vrha Krna in mu prinesel na grob košček kamna iz te krasne gore, rekoč: «Ko so te drugi gor vlekli, so ti branili priti na vrh avstrijske puške, a si vseeno prišel do cilja, ko si želet iti sam, da bi vžival v miru lepoto planinskega raja, ti tega niso dovoljili. Sedaj pa boš imel za večno na grobu košček tvojega ljubljenega hriba».

Brizova družina na vrhu Krna

Livek vabi

Visoki jubilej Antona Chiabaja: dopunu je 80 ljet

Kadar smo pisali lansko ljeto o njem, ko je bio dopunu 79 ljet, smo mu iz srca želeli, da bi učaku tudi osemdeseto ljeto in še več drugih.

Anton Chiabai - Tonček za prijatelje, se je rodil 28. oktobra 1899 v Gorenjem Tarbu, u Cjabajovi družini.

Je »il ragazzo del '99 in Cavalier di Vittorio Veneto«.

Po parvi veliki ujejski ni bluo djela na domaćih tleh, posebno pa ga ni bluo za tajnega antifašista, kot je bio Tonček. Brez pasaporta jo je mahnu čes Moncenisio, v Francijo in za nekaj časa potem pa u Belgijo, kjer je delal nad 30 let u rudniku (u minieri). Povzpel se je do službe »šefpuriona«.

To je prva odgovornost pod inženirjem u rudniku.

Za njegovo vestno in dolgolento delo mu je dalo kralj Baldovin visoko priznanje.

Leta 1938 se je poročiu z Marijo Gus iz Rukina.

Marija mu je porodila dva sina: Ettorija in Tončeka.

Ettore ima znano gostilno »Nuvola Nera« v Prešnjem pri Čedadu, Tonček pa še živi in dela v Belgiji.

Naš Anton je postal anti-fašist predvsem zato, ker so černosrajčniki preganjali naš jezik, katerega je on zmjeraj ljubil, kar sta priča tudi njega dva sinova, ki govorita lepše po slovensko kot naši domaćini, čeprav sta zmjeraj živjeli v Belgiji. Ce sta jo šprehala po francosku u hiši, je tata zaropotal.

Kadar se je varnu s penzionam, u Čedad, se je hitro parbližu našim organizacijam. Kmalu je bio imenovan za blagajnika Kulturnega društva »Ivan Trinko«.

Pomagu je vsako ljeto organizirat praznik emigrantov.

tov in minatorjev za vsako Sv. Barbaro, prav tako je pomagu pri organizaciji Kamenice in širitvi Novega Matajurja.

Naši ljudje ga ne bojniki pozabili za use dobruote, ki jih je napravil, ko so bli u stiskah in težavah. Po špitalah hodi obiskat naše bunike in jim tudi pomaga. Sada je častni predsednik društva beneških minatorjev.

Usi prijatelji, društvo »Ivan Trinko«, Novi Matajur in društvo beneških emigrantov mu želijo, da bi še puno puno ljet žive med nami.

Podbonesec

RUONAC

U nedeljo popudne so podkopali u Ruoncu še mladega moža: Zenobio Domenis.

Imeu je samuo 54 ljet in je umaru u čedajskem špitalu u petak 11. oktobra ponoči.

U veliki žalosti je zapustil družino in številne parjate.

Naj gre žalostni družini naša toložba.

Gli sposi prenderanno residenza a S. Leonardo, nelle valli del Natisone, alle quali continueranno a portare un impegno sicuramente efficace e convinto in campo culturale e nel mondo della scuola.

Agli auguri dei parenti e degli amici, si aggiungono quelli dei colleghi e degli operatori delle associazioni slovene, così della regione, così della Benecia.

BEPPINO CRISETIG

e ŽIVA GRUDEN si sono sposati

Il prof. Beppino Crisetig, presidente del Circolo Culturale «Ivan Trinko» di Cividale, consigliere comunale a S. Leonardo e vice preside di quella scuola media, si è unito sabato 13 ottobre, in matrimonio con la prof. Živa Gruden, residente a Opicina (Trieste), laureata in slavistica all'università di Lubiana ed operatrice culturale nell'ambito delle associazioni slovene della provincia di Udine.

La cerimonia è stata celebrata nella sala del consiglio comunale di S. Dorligo della Valle / Dolina dal sindaco Edvin Švab, il quale le ha conferito un carattere di festosa affabilità. Il rito si è svolto in Italiano ed in Sloveno, mentre a conclusione il sindaco ha rivolto agli sposi ed agli invitati un discorso di felicitazioni ed auguri in lingua slovena.

Landar

U torak 9. oktobra je umrla u čedajskem špitalu Maria Banchig, udova Degani. Stara je bila 79 ljet.

Nje pogreb je bil u srredo 10. oktobra popudne u Landarju.

Orhanili jo bomo u ljepim in venčnim spominu.

PRAPOTNO

OBORCA

Lep Burnik - praznik kostanja

U nedeljo 14. oktobra so vasnjani iz Oborč pripravili tradicionalni praznik kostanja - Burnik.

Ceglih je bluo ureme negotovo, se je zbral u Oborčah puno ljudi, ki so paršili od vseh krajev. Organizatorji so spekli puno kostanja in sejmarji so zalivali dobre pečene burice s sladkim domaćim vincem.

Niso pa mogli speč tiste ga kostanja, ki so jim ga odnesli te duji turisti.

ČEDAD

U soboto 8. septembra sta se poročila u cerkvi »La Sallette« u Čedadu Lucio Vogrig in Patrizia Novati iz Cedada.

Lucio se je rodil u Platcu (grmiški komun) in je sin Tilja Vogriča in Matilde Trusgnach - Tuostovi. Sada je njih družina narbuje znamena za izdelavo gubanc. Pred kratkim so odpali nov in velik laboratorij u Čedadu.

U veliki žalosti je zapustil družino in številne parjate.

Naj gre žalostni družini naša toložba.

TIPANA BO ŠINDAK ODSTOPU?

«Giornali» so muorli u zadnjih ljetih že vičkrat pisati o krizi, ki je zajela administracijo tipanskega komuna. Zavojo kreganja med samimi konselri DC, ki ima večino (maggioranzo) v komunu.

Sindak Tomasin je bio odstopu, potle je bio parjeu nazaj »redini« od komuna u roke, potle jih je pustil in spet parjeu.

«Avanti in dre, avanti in dre, che bel divertimento!». se glasi znana italijanska pjesem.

«Divertimento» bi bio, če bi ne zavojo tega tarpjeli ljudje in rekonstrukcija, ki je takuo potrebna, saj je bio tipanski komun hudo poškodovan zavojo potresa.

DC ima u kamunkem svetu 11 konselirjev, ker je dvanajsti — Evaristo Melisso — umar. Sada so trije od enajstih demokristianov prestopili k opoziciji, zato je načelnik (capogruppo) od socialdemokratov, Franco Vazzaz, zahtevu, naj se šin-

dak umakne, čene bo odstopila opozicija in z njo še trije demokristiani, disiden-

Sindak za sada še tarduo darži in neče odstopiti.

Kar se dogaja u Tipani meta slabu luč na komun-

sko administracijo. Pametno in potrebljivo bi bluo, da bi se usi lepupo zastopili in unitarno djelali za obnovitev (ricostruzione) Tipanskih va-

si. U momentu, ko smo šli v štampo, smo zvjezdeli, da sta Šindak Tomasin in ašešor Sedola Ettore odstopila. Ponavlja se staro piesem, stara muzika.

U Tipani se kregajo na komun, vasi pa čakajo na obnovo (Brezje po potresu 1976)

PIŠE PETAR MATAJURAC

Naše stare zgodbe

Zgodilo se je že puno pno ljet od tega. Iz Jakove družine iz Kanalca se je poročila u Matajur mlada nevječna.

Kadar so se zbrali starši in žlahta obeh družin in so bli usi dakorda za poroko, za žembo, so se začeli glijati še za doto: kaj bo dala rojstna hiša nevječni?

Puno cajta so se glijali, kregali, jedli in pili, a se nješo mogli zglijati. Natuo je tata od novička, Mohor, predlagu (proponu), naj se pokliče nevječna Marička, da ona povje, kaj želi.

Tata od Maričke, Jakob, je jau: »Pa naj bo, pokličite Maričko!«

Iz kambre pride dol po štengah Marička.

»Kaj češ? Kaj želiš, da ti damo za doto?« jo je upraševala Jakob.

»Tristo zlatih in deset, tisto dugo senožet, tiste šualne na baton, tisto jare, ki stor' kaštron.«

Te so ble želje Maričke, ne vemo pa, če je udobila use, kar je uprašala.

U tistih starih časih je bluo težku udobiti tristuo zlatih in kumetuški družini. Tudi jare (jagnje), ki ga storji kaštron, se ga težkuo udobi. Mogoče je dobila samuo šuolne na baton, ker dugo senožet so jo šele Jakovi gospodarji.

Moj prijatelj Danev je šu na praznik vina u Čedadu.

Je že dauno od tega, ko

sem njeki petek srečju na sred vasi mojga parjatelja Daneva.

»Danev, al puoješ jutre u Čedad?« sem ga uprašu.

»Po kaj?« se je oglasil.

Jutre bo parznik vina (festa del vino) sem mu pojasnil, ker sem vjedeu, da ga je rad použiu. Danev ni bio prej še nikdar na prazniku vina in je mislu, da na tajšnjem prazniku dajejo vi no zastonj.

Drugi dan se je že zguoda napravil in šu u Čedad.

»Kam greš?« ga je upraševala njega žena Filomena.

»Grem u naše staro mjesto po opravilah!« ji je na kratko zabrusil in začeu ropotat s svojimi košpami pruoti Čedadu.

U Čedadu, pod staro preturo se mu je s košpam pognilo po laštu.

Razkretnu se je in med nogami ga je močnuso zaboljelo. Sreča, da je bio tam blizu kioska, da se je popadu za bank, čene bi bio padu.

»An glaš merlot!« je naročil gospodarju za kioskom. Kadar je tistega popiu, je naročiu še adnega in potem še in še. Kadar ga je imeu že zadost pod kapo, se je oglednu in je videu u bližini še puno kioskov.

»Pokušajmo, kajšno dajejo te drugi!, je pomislil in začeu tapat s svojimi težkimi košpami do drugega kioska. Ja, pozabu sem še povjetat, da je bio Danev gjuh, ku skal.

Gospodar od parvega kiosa je uzdignu roke in začeu arfut: »Gospod, gospod, plačljajte mi, kar ste popiu!«

Danev, čelegli je bio gjuh, je slišu arjuvilo, pa ni zastopu besed.

Zastopu je po svojim.

»Ne, ne, vi ste mi ga dali zadost, grem pokušat pa druge, Bohloni!« je odgovoril, ker je bio prepričan, da mu ponujajo še za pit.

Mi je ušeč garjupo

Tona Klancarju je šu u Čedad in potem, ko je opravil svoje opravila, je šu u bar in naročiu kafę.

Kadar so mu parpravli kaže u majhni šalcu, se je hudo podaržu in je jau: »Božja Madona, saj ga ni vič ku no orjehovo bužino. Moja Terezija mi ga skuha deset krat vič!«

Naročil ga je no veliko šalcon in so mu ga parpravli. Kadar ga je imeu pred sabo, je začeu basat notar cuker. Basu ga je in basu.

Gospodar ga je za šankom jezno, debelo gledu. Potem je Tona zadaru šalcon in potru.

»Cristo di Dio, če bi ga bio manjku z žlico pomješu!« je jezno zarju gospodar.

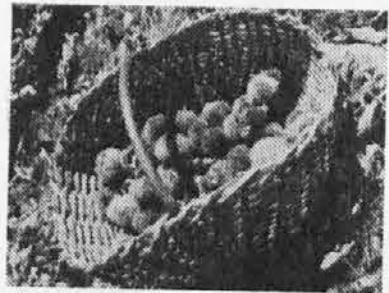
»Ne, mi ne smjete zamjetit, mene mi je ušeč gariupo!« mu je odgovoril naš Tona.

Za sada bo zadost, drugi krat pa še druge.

Vas pozdravlja vaš

Petar Matajurac

KAJ SE JE ZGODILO PO NAŠIH DOLINAH

Mjestni gospodarje nam kradijo kostanj

Je že vič ljet, ki muorno u telem cajtu pisat o tativnah, ki jih opravljajo po naših dolinah takuo imenovanii turisti.

So taki turisti, da kadar je turistična sezona (stagjona), ne pridejo u naše doline, da bi nam kaj dali ulezvat.

Ne, ti gospodarje gredo na muorje, al pa u hribe, kjer so lepi, luksuzni hoteli. U naše doline se parkažejo, kadar začne zdrzeljet sadje: kostanj, jabuke, hruške al pa zelenjava; grah (fižol), breskve, radič in drugo. Tudi drva so jim «napot», tiste, ki jih parpravijo na pot naši kumetje za zimo al pa za prodaj.

Kofani so puni, kadar se zvečer vračajo u mesta gospodarje. Zaki pravimo gospodarje?

Zatuo, ker je resnica. Buozac iz mjesta, al pa djevolac, ki ima automobile, ne bo zapravju 10-15 taužent lir za benzino, da bi paršu iz Trsta, Gorice in Vidma, da potle nabere kostanja al pa drugega sadja za 5-10 taužent lir. Ne, tajšni ne morejo. Pridejo tajšni, ki imajo velike automobile, ki jim gre puno blaga tu automobile. Zatuo so gospodarje, tajšni gospodarje, ki bi lahko ukupili naše blaguo na trgu, po butigah. Tudi zatuo, naš kumet muora pradajat dobar kup soje pardelke, ker ni pouprševanja po njih, ker tisti, ki bi jih lahko kupili, so jih že sami pobrali po naših dolinah. In potem jih kličejo turisti... Nu, bodimo pametni! Turisti so tisti, ki parnašajo in ne odnašajo!

Tisti «turisti», ki kradijo naše blaguo, njenajo cajta iti u našo oštarijo, ker se jim mudi hitro nagrabst in napuniti «kofane».

Zakaj ne napravijo nič oblasti, da bi zaustavili to sramoto? Naši komuni so postavlji table, ki pozivajo turiste, naj spoštujejo privatno lastnino. Na tablah piše v italijansčini: «Rispettate la proprietà e l'ambiente».

Tuo ni zadost, ker «kulturni» gospodarje iz mjesta ne znajo brat po italijansko, znajo pa brat kostanj in drugo sadje!

Tudi če bi par Mostu (Ponte S. Quirino) napisali veliko tablo: «Tutto il terreno delle Valli del Natisone è proprietà privata!» bi ne bluo zadost, čegli bi bluo pametno napravit nekaj tajšnega. Treba bi bluo

RISPETTATE
LA
PROPRIETÀ
E
L'AMBIENTE

Novi konselirji so naslednji (DC):

Gianni Crainich, Giuseppe Drescig, Sergio Gus, Gianni Iurman, Liviana Namor, Franco Prapotnich, Pietro Scuderin, Giuseppe Tomasetig, Maurizio Trinco, Bruno Trusgnach, Ferdinando Trusgnach, in Luciano Iurman.

Od lokalne liste:

Silvano Crainich, Renzo Gus in Marco Tomasetig.

Novim konselirjem želimo dobro delo in da bi vestno opravljali svojo dužnost in svojo odgovornost.

BREG

U Angliji je umru Genio Toderjev

U saboto 15. septembra je na hitro umru u Angliji naš vasnjanc Eugenio Bergnach, Toderjev po domače. Imeu je 61 ljet.

Rajnik Genio je biu poročen z Lidio Ruttar, Mihelino iz Brega.

Z družino sta živjela u Angliji nad 30 ljet. Rajnik zpušča u veliki žalosti ženo Lidio, tri hčere in sina. Naj jim gre njim naša tolažba.

DREKA

Dreški komun ima nove konselirje

U Dreki so votali za obnovitev komunskega konsečja u nedeljo 14. in pondeljek 15. oktobra. Kot smo že pisali, so se potegovali za dreški komun tri liste: DC - PSI in lokalna lista.

Čeglih se je DC cepila med sabo use tele zadnje leta, je še zmjeraj pokazala, da je najmočnejša u Dreki. Spet je dobila komun u svoje roke, to pa tudi zavojno tega, ker niso leve sile unitarno nastopile. «Kadar se dva kregata, trečji dobček ima!» pravi star pregorov in dreške volitve so pokazale, da še zmjeraj velja.

Presenečenje za socialiste, ki so po dolgih ljetih zgubili mesto opozicije u komunu. U opozicijo so bili izvoljeni trije kandidati od lokalne liste (lista civica).

Motiv iz Dreke

ŠPETER

PUOJE

O prerani smarti Graziane Petricig-Gorcove iz naše vasi smo že pisali u zadnji številki Novega Matajurja. Sada objavimo sliko rajnike Graziane, ki je imjela 51 ljet. Čeglih je bla že dugo buna, ji njeso tjal dat penziona.

Penzion so ji dali en mjesec an pu, prej ko je umarla, takuo da ga ni uživala. U zadnjih desetih ljetih je bla rjes nesrečna Gorcova družina. U družini se je rodilo 5 sinov in so štjeri mladi umarli: Gino je imeu 51 ljet, Bruno, marešjal od karabinerjev 44, Lorenza, ki je umarla u Franciji, je imjela

Rajnka Graziana Petricig

tudi 44 ljet. Od usjeh je ostala živa samuo Livia, ki ima oštarijo par Kočebarju, Nji naj gre usa naša tolažba.

Gorenji Barnas

U pandejak 8. oktobra so podkopali u Gorenjem Barnasu moža, ki je učaku visoko starnost: 87 ljet. Imenoval se je Emilio Blasutig in je umar u dan prej u čedajskem špitalu. Biu je «Cavaliere di Vittorio Veneto».

Naj gre družini naša tolažba.

Rajnik Eugenio Bergnach (Toderjev)

SREDNJE

Gniduca

U soboto 29. setemberja sta se poročila u cerkvi u Gorenjem Tarbi, Ruccin Lucia, Lejonova iz Gniduce in Martinig Gianfranco iz Čeplešiča. Sada bosta živjela u Cedadu.

Družina in žlahta jim želijo puno sreče in zdravju in njih skupnem življenju.

Dolenj Tarbi

U nedjejo 7. oktuberja je umaru u čedajskem špitalu Duriava Mario, Durjavu iz Dolenjega Tarbja. Imeu je 78 ljet. Le tu tisti družini, no malo mjescu nazaj je umaru njega navuod, Toni Duriava, in še malo mjescu prej, pa brat rancega Marja, Vigi.

Pogreb rajnke Marja je biu u torak 9. oktuberja, u britofu Sv. Pavla u Černetičah.

Gniduca

U nedjejo 30. setemberja je umarla na hitro Bergnach Virginija, uduova Qualizza, Ta na brjeju ta, stara 75 ljet. Jo je ušafu martvo nje sin, Bepi, ki je paršu iz Vidma za iti na jago. Bla je bližu šporgeta, ki je pila kafè. Nje pogreb je biu u torak 2. oktuberja, u britofu Gorenjega Tarbja.

Podsredne

U pandejak 17. setemberja je umarla u čedajskem špitalu, po dugi boljezni, Maria Bordon, Federikova iz Pod-srednjega. Je zapustila moža, Federica Laureti, tudi on že puno cajta bolan.

Pogreb rajnke Marije je biu u srjedo 19. setemberja.

Podgora

5. setemberja je umaru u čedajskem špitalu, kjer je biu rikoveran za no hudo boljezan, Gariup Giuseppe, rojen leta 1922. Pogreb je biu na dan 6. setemberja, u

Oblici. U veliki žalosti zpušča ženo Lidio. Naj gre vsem žalostnim družinam dragih te rajnkih naša tolažba.

RAUNE

U Kanadi je Federico Graziano Predan dopunu ljeto svojega življenja

Mlademu paru, Graziji in Livi Predanu se je rodil u Kanadi parvi sin in je dopunu ljeto na dan 17. sep-

Mali Federico Graziano Predan iz Kanade

tembra ljetos.

Njegovo sliko so nam posjal že vič mjescu od tega in jo sada publiciramo.

Livio, ki je doma iz Rauini, živi že 14 ljet u Kanadi. Njega žena je Grazia Lopriore in je doma iz Capurso (Bari). Poročila sta se mjeseca septembra 1977.

Medtem ko želimo malemu Federicu puno zdravja in sreče u življenju, voščimo mlademu paru še puno takuo ljepih in zdravih pobječju, pa bi ne bila škoda, tudi če bi ble čičice!

GRMEK

KANALAC

Umaru je Renzo Kozarju

U torak 16. oktobra zjutraj je umaru po kratki boljezni u čedajskem špitalu Renzo Craghil - Kozarju po domače. Imeu je samuo 49 ljet.

Rajnik Renzo je biu puno ljet, kot emigrant, u Kanadi. Ko se je varnu, je živeu sam, ni biu poročen.

Njega pogreb je biu na Ljesah u sredo 17. oktobra popudne. Naj u miru počiva.

Potle je šu na djelo u Nemčijo, kjer je napravu dvje sezone (stagione). Kadar so gradili cjepte po sovodenjskih vaseh, je opravju djele karpenterjev.

Potle, ko je zazidu hišo u Matajurju, je šu u Kanado, kjer je ostu štiri ljeta. Kot dobar kristjan je pošteno živeu in pošteno umaru. Puno vič je dau družbi, kot je parjeu od nje. Biu je iznajdljiv kumet in dobar življenejec.

Kot «domaći» vetrinar je pomagu usem živinorejcem sovodenjskega komuna in drugim. Kakuo so ga usi imeli radi, je pokazu njega velik pogreb, ki je biu u Matajurju u torak popudne. Ohranili ga bomo u večnem spominu. Žalost, ki je zadele njegovo ženo, sina Božota in Paskala, je tudi naša žalost. Naj jim Bog da svojo tolažbo.

nesreči 15-6-1979 u Švici. Ubu se je z motorjem. Imeu je samuo 23 ljet. Biu je poročen in ko se je zgodila nesreča, je njega žena čakala otroka.

Tragična smart mladega moža je globoko užalostila naše emigrante u Švici. Posebno pa je pustiu u veliki žalosti mlado ženo, očeta in mamo Aldo.

SOVODNJE

U čedajskem špitalu je umarla Luigia Secli, udova Qualizza. Učakala je 83 ljet. Nje pogreb je biu u Sovodnjah u torak 16. oktobra popudne. Ohranili jo bomo u ljeplim spominu.

TRČMUN

Umaru je tata od gospoda famoštra

U pandejak 15. oktobra, približno ob štirih zjutraj, je umaru u čedajskem špitalu Toni Zuanella iz Matajurja. Imeu je 67 ljet. Rajnik Toni je biu tata od trčmunskega famoštra Boža (Nadalija) Zuanella in diacona Pasquala, ki je znan umetnik, saj izdeluje prav lepe an dragocene ikone.

Rajnik Toni se je rodiu u Matajurju kot parvi sin znane Zuanellove družine.

Biu je dobar mož, ki je zmjeraj živeu u pobožnosti in globokem spoštovanju vjere naših očetov in naših dobrih starih navad. Ljubu je naš jezik in kulturo in u tem duhu je učiu in zrediu svoja dva sinova. Puno je garu, od zore do mraka, da jih je vešuolu. Dvajst ljet je dielu spolovinar, zemjo na pou (mezzadro) u Bijačah.

Potle je šu na djelo u Nemčijo, kjer je napravu dvje sezone (stagione). Kadar so gradili cjepte po sovodenjskih vaseh, je opravju djele karpenterjev.

Potle, ko je zazidu hišo u Matajurju, je šu u Kanado, kjer je ostu štiri ljeta. Kot dobar kristjan je pošteno živeu in pošteno umaru. Puno vič je dau družbi, kot je parjeu od nje. Biu je iznajdljiv kumet in dobar življenejec.

Kot «domaći» vetrinar je pomagu usem živinorejcem sovodenjskega komuna in drugim. Kakuo so ga usi imeli radi, je pokazu njega velik pogreb, ki je biu u Matajurju u torak popudne. Ohranili ga bomo u večnem spominu. Žalost, ki je zadele njegovo ženo, sina Božota in Paskala, je tudi naša žalost. Naj jim Bog da svojo tolažbo.